

Отже, в умовах введеного режиму воєнного стану, психологічній підготовці правоохоронців потрібно приділяти більше уваги вона повинна здійснюватися у посиленому режимі, з урахуванням оперативно-службової обстановки та завдань які виконує особовий склад правоохоронних підрозділів.

Список бібліографічних посилань

1. Професійно-психологічна готовність поліцейського до службової діяльності: науково-практичний посібник / В.П. Остапович, В.І. Барко, В.Г. Бабенко, Л.А. Кириєнко, І.І. Пампура, Н.Ю. Ярема; за ред. д.ю.н., проф. В.О. Криволапчука. Київ: ДНДІ МВС України, 2017. 192 с.

2. Особливості надання психологічної допомоги учасникам антитерористичної операції: наук.-практ. посіб. / Кобець С.В., Остапович В.П., Кириєнко Л.А., Барко В.В.; за ред. доктора юридичних наук, професора В.О. Криволапчука. Київ, ДНДІ МВС України, 2017. 180 с.

3. Бабенко В.Г., Пампура І.І. Психологія підготовки та проведення окремих тактичних і спеціальних заходів: мат-ли II Міжнародної науково-практичної конференції «Стан та перспективи реформування сектору безпеки і оборони України» (30 листопада 2018 року, Інститут управління УДО України). Київ: ВОП Кандиба Т.П., 2018. 578 с.

4. Професійно-психологічна готовність поліцейського до службової діяльності: науково-практичний посібник / В.П. Остапович, В.І. Барко, В.Г. Бабенко, Л.А. Кириєнко, І.І. Пампура, Н.Ю. Ярема; за ред. д.ю.н., проф. В.О. Криволапчука. Київ: ДНДІ МВС України, 2017. 192 с.

Отримано 02.05.2023

ПОНОМАРЕНКО Я. С.,

кандидат психологічних наук,

доцент кафедри соціології та психології факультету № 6

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-3374-3930>

ОГЛЯД КЛЮЧОВИХ ПСИХОЛОГІЧНИХ ХАРАКТЕРИСТИК, НЕОБХІДНИХ У ПРАКТИЦІ ПОЛІЦІЮВАННЯ

Війна має катастрофічний вплив на здоров'я та добробут людини. Одним із найвагоміших наслідків впливу війни на особистість – це погіршення її психічного здоров'я. Емпіричні дослідження демонструють, що в такий період реєструється чисельна кількість захворювань та психічних розладів. Деякі науковці намагаються з'ясувати гендерні розбіжності у перенесенні наслідків війни, наприклад, було встановлено, що жінки страждають більше, ніж чоловіки. Групою ризику є діти, люди похилого віку та з особливими потребами, які потребують прискіпливої уваги та психологічного втручання спеціалістів. Щодо проблематики травмування через війну у представників ризиконебезпечних професій, то науковці вказують, що у них показники поширеності наслідків війни обумовлені ступенем травми та наявністю фізичної та емоційної підтримки від навколишніх. До небезпечних професій, можна віднести діяльність поліцейських, які всупереч

страху та постійній небезпеці виконують свої професійні обов'язки. Звідси, першочерговим завданням є з'ясувати, які саме особистісні характеристики допомагають поліціантам долати труднощі та залишатися при цьому високоефективними фахівцями.

Сміливість є універсальним провісником життєвого успіху незалежно від контексту, індивідуального характеру чи професії, й трактується як наполегливість і пристрасть на рівні якостей, якими володіє людина для досягнення намічених цілей. Попри те, що в психологічній літературі описуються й інші показники, котрі позитивно позначаються на життєдіяльності людини, такі як: інтелект, адаптивні здібності, твердість характеру, великі зусилля, глибока відданість і зацікавленість у професії попри невдачі та труднощі. Сміливість, на нашу думку, важлива для мотивації, прогнозування імовірних результатів і досягнень у практиці поліціювання. Сміливість містить дві складові: 1) узгодженість інтересів, які свідчать про довгострокову стійкість людини до життєвих й професійних труднощів; 2) наполегливість у зусиллях, яка характеризується індивідуальною тенденцією у залученні ресурсів та енергії з метою отримання бажаного результату.

Цілеспрямованість є важливою рисою, котра зосереджена на отриманні позитивного результату, через наполегливість, особистісну ефективність, залученість у роботу, продуктивну робочу поведінку. Так, А. Ceschi з колегами у своєму дослідженні виявили, що *твердість* робить людей менш вразливими до наслідків стресових подій і впливає на продуктивність. Враховуючи, що твердість є важливим фактором, який сприяє особистим досягненням і прогнозує успіх, тому має вирішальне значення у роботі поліції [2].

Страх допомагає запобігти загрозам, однак багато наукових джерел свідчать, що саме страх втрати, а не загрози мобілізує ресурси й сприяє виживанню та психологічній безпеці. В найбільш небезпечних ситуаціях, цілком нормально, що поліціанти можуть відчувати роздратування, засмучення або ворожість, коли згадується подія. Хоча культура, цінності на робочому місці та сімейні звичаї можуть навчити стримувати поліцейських свої почуття та знижувати тривожний стан, що своєю чергою зменшує вплив стресу. Ми вважаємо, що *емоційна стабільність* є важливою особистісною якістю, яка допомагає справлятися з наслідками негативних подій [1].

Особистість працівника поліції є багатогранною, однак *ціннісна сфера* є стрижневим утворенням особистості поліціантів на всіх етапах їхньої професійної діяльності. Цінності являють собою найвищі пріоритети людей і є когнітивними репрезентаціями основних мотивацій. Цінності працівників поліції визначають, що дійсно є важливим для поліцейських у діяльності й чого саме вони прагнуть досягти у професії. Зважаючи на постійні трансформації та транзитивний характер сучасного українського суспільства, проблема вивчення ціннісної сфери професіоналів, залучених у сфері поліціювання є важливою науковою проблемою. У ракурсі професійно-моральної культури працівників поліції професійні цінності та ціннісні орієнтації є одними з головних індикаторів розвитку професійно-моральної культури. Ми наголошуємо на важливості вивчення професійно-етичних цінностей поліцейських, які, на нашу думку, здатні сформувати успішну, цілеспрямовану та компетентну особистість професіонала у сфері

поліціювання та сприяти психологічній стійкості та витримці у ризикованих ситуаціях. Для теорії та практики поліціювання важливими є знання щодо ієрархії професійних цінностей поліцейських, котрі надають змогу ефективно впливати на їх добробут, задоволення від професії, кар'єрний розвиток, що дозволяє попередити плинність поліцейських кадрів [4].

Ми вважаємо, що однією з важливих умов надання своєчасної психологічної допомоги поліцейським є їх якісна *психологічна підготовка*. Психологічна підготовка поліціантів базується на їх готовності спробувати зрозуміти себе та навколишніх людей, віра в користь від обговорення своїх проблем, відкритість до нових ідей і доступ до сфери своїх почуттів. Поліцейські з високим психологічним складом мають тісний зв'язок між думками, почуттями та поведінкою, все це допомагає їм краще пізнати себе та зрозуміти інших. У формуванні психологічної стійкості важливе місце займає специфіка *психологічного мислення*, котре характеризується усвідомленням когнітивних і афективних процесів, які відіграють практичну роль у подоланні стресів на роботі. Гострі нестабільні небезпечні обставини можуть виникнути в будь-який час протягом робочої зміни офіцерів поліції, створюючи ризик смерті або серйозних тілесних ушкоджень для поліцейських чи цивільних осіб. Такі ситуації мають наслідки залежно від того, як на них реагує поліцейських. Тому поліцейські мусять вміти *приспосовуватися* до робочих ситуацій, що швидко змінюються і вміти контролювати свої імпульси. Коли поліцейські мають *високий рівень саморегуляції*, то вони здатні зменшити частоту та інтенсивність впливу негативних імпульсів [3].

Отже, характер поліцейської роботи може бути небезпечним і стресовим у зв'язку з критичними інцидентами та травматичними обов'язками й подіями. Виникнення різноманітних психологічних симптомів та синдромів у поліціантів у конфліктних ситуаціях широко задокументовано наявними емпіричними дослідженнями в юридичній психології. Проте дослідження також надають докази стійкості у більшості поліцейських перед лицем найгіршої травми під час війни. Для формулювання можливих стратегій і практики зменшення стресу, пов'язаного з роботою, і професійним вигоранням, виявлення джерел стресу, пов'язаних з роботою, має велике значення не лише для індивідуального добробуту поліцейських, але й для блага поліцейської служби і безпеки громадськості в цілому. Немає сумніву, що поліцейські, які в ході своєї професійної діяльності мають отримувати комплексну та систематичну психологічну допомогу в рамках загальної допомоги та реабілітації.

Список бібліографічних посилань

1. Пономаренко Я.С. Психологічний зміст емоцій у поліцейських з різним рівнем особистісно-професійної здійсненності. *Вісник Львівського університету. Серія психологічні науки*. 2022. №12. С. 100-106.
2. Ceschi A., Sartori R., Dickert S., Constantini A. Grit or honesty-humility? New insights into the moderating role of personality between the health impairment process and counterproductive work behaviour. *Frontiers Psychology*. 2016. №7. P.1799.
3. Mendiola M.J.M. Locus of Control, Stress, and Tenure: Predicting a Police Officer's Capacity to Self-Regulate. Capella University ProQuest, 2021. 158 p.

4. Ponomarenko Ya.S. The semantic content of the values of police officers with different levels of personal and professional fulfilment. *Scientific Bulletin of Mukachevo State University. Series «Pedagogy and Psychology»*. 2022. №8(1). P.31-37.

Отримано 28.04.2023

ПРОСКУРНЯ Є. Є.,

старший викладач кафедри тактико-спеціальної
та спеціальної фізичної підготовки
Одеського державного університету внутрішніх справ;
 <https://orcid.org/0000-0002-9095-673X>;

МОХ Т. П.,

старший викладач кафедри тактико-спеціальної
та спеціальної фізичної підготовки
Одеського державного університету внутрішніх справ;
 <https://orcid.org/0000-0003-1187-5518>

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ В ЗАКЛАДАХ
ОСВІТИ ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ**

Фізична підготовка є одним із важливих засобів системи професійної підготовки працівників поліції до оперативно-службової діяльності, відновлення фізичних і моральних сил, прагнення до здорового способу життя, організації дозвілля, відпочинку, збереження здоров'я та формування відповідних моральних якостей. Необхідно також зазначити про недостатність належної уваги в практичних підрозділах поліції до оптимального здійснення фізичної підготовки в службовий час, що повинно забезпечувати готовність поліцейських до несення служби, пов'язаної з постійним професійним ризиком. Ці суперечності потребують своєчасного перегляду специфіки навчальної діяльності в сфері фізичної підготовки працівників поліції.

Сучасний поліцейський повинен забезпечити безпеку людей, застосовуючи, у разі необхідності, достатні силові засоби та методи; здатен розрізняти ситуації небезпеки; за будь-яких обставин діяти без упереджень, керуючись етичними нормами. Аналіз практики правоохоронної діяльності засвідчує, що функціональні обов'язки поліцейського здатна виконувати людина з високим рівнем відповідальності за результати власної службової діяльності, яка володіє комплексом знань, практичних навичок і сформованих професійно важливих рис, набутих під час спеціальної підготовки.

Саме ці компоненти забезпечують професійну готовність працівника поліції до ефективного виконання складних, часом небезпечних завдань. Нова концепція діяльності Національної поліції України вимагає від правоохоронця особливої творчої активності, високого рівня культури, освіченості, здатності до саморозвитку та самовдосконалення. За таких умов, підвищення рівня професійної готовності поліцейського – ключовий напрям діяльності закладів вищої освіти МВС України та відділів професійного навчання підрозділів Національної поліції.